Publiceren: hoe doe je dat?

Veel mensen die ik begeleid, dromen ervan om hun manuscript onder te brengen bij een uitgeverij. Maar hoe vinden zij hun weg in het woud van mogelijkheden? Lees hierna hoe Joost Schijns en Rosalie Hazeleger te werk zijn gegaan. Tot slot zet ik verschillende opties op een rij.
Met dank aan *Joost* en *Rosalie* voor hun openhartige bijdragen!

Het is al lang geleden dat je een nieuwsbrief van me ontving. Daarom durf ik het deze keer wel aan om een extra lange te versturen.
Heb je (ook) een suggestie voor een onderwerp voor een volgende nieuwsbrief? Laat het me gerust weten!

Veel leesplezier en inspiratie gewenst!

Rosalie Hazeleger (*RH*) schreef *Egel op Ontdekking* en publiceerde bij Clavis. Op de vraag naar haar drijfveer om te publiceren zegt ze:
'Telkens als ik langs boekwinkel Broese in Utrecht fietste dacht ik: hier wil ik dat mijn kinderboek ooit komt te liggen! Ik hou – ondanks mijn dyslexie – van lezen en schrijven. Graag wilde ik een boek maken waarmee ik kinderen niet alleen ontspanning bied, maar ook iets nieuws bijbreng en - bijna onbewust - een beetje filosofisch aan het denken zet. Dat is voor mij een grote drijfveer geweest. Ik vind het leuk dat kinderen zo nieuwsgierig zijn en met een open blik de wereld om zich heen verkennen. Uiteindelijk kwam daar mijn eerste kinderboek 'Egel op ontdekking' uit voort. Het bevat dertig grappige en prikkelende dierenverhalen over vriendschap en ontdekken. Het is geschikt voor iedereen vanaf 5 jaar.' [Onder de introductie van Joost gaat het interview verder.]

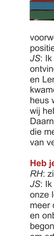

Joost Schijns (*JS*) schreef inmiddels twee boeken in de serie *In het Spoor van de Legende*. Hij publiceerde bij Boekscout. Joost vertelt over zijn drijfveer om te publiceren: 'Ik heb het altijd al leuk gevonden om verhalen te schrijven. Een opstel op school, een weblog tijdens een wereldreis en uiteindelijk ook langere verhalen. De reacties op mijn schrijfwerk waren vaak positief, waardoor op een gegeven moment het idee ontstond om één van die verhalen uit te werken tot een heus boek. De gedachte om een eigen boek uit te geven, motiveerde mij enorm. Daarnaast leek het mij een mooi idee om mijn leerlingen met een boek van mezelf te zien.' [Hierna gaan de interviews verder.]

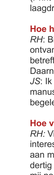

Hoeveel uitgevers heb je benaderd?

RH: Ik heb in eerste instantie zo'n vijfentwintig uitgevers van kinderboeken opgezocht en onder elkaar gezet. Best veel! Vervolgens ben ik per uitgeverij gaan onderzoeken waar ze voor staan, welke kinderboeken ze zoal uitgeven en waar ze behoefte aan hebben. Aan de hand van die criteria heb ik voor mijzelf een top 10 van uitgevers opgesteld waarbij mijn verhalen - naar mijn idee - goed pasten. Deze ben ik vervolgens ik plukjes van vijf tegelijk gaan benaderen. Dit voorwerk heeft uiteindelijk erg geloond, want bij de eerste vijf was het al raak. Ik kreeg vier afwijzingen, maar ook een positieve reactie terug.
JS: Ik denk dat ik uiteindelijk zo'n twintig uitgevers heb benaderd; ik begon er met vier. Na een maand of drie wachten, ontving ik van de Harmonie als eerste een reactie terug. Helaas zonder het gewenste resultaat. Ook Ploegsma, Kluitman en Lemniscaat zouden niet aan de slag gaan met mijn boek. Vervolgens heb ik acht nieuwe uitgevers benaderd. Opnieuw kwamen, na lang wachten, de brieven terug met de boodschap dat mijn verhaal niet zou worden uitgegeven. Er zaten heus wel leuke reacties bij; leuk verhaal, maar helaas niet geschikt voor onze leeftijdsklasse. Of: goed geschreven, maar wij hebben al zo'n soort boek in ons bestand zitten etc.
Daarna heb ik nog wat uitgevers benaderd, ook wat kleinere, maar om de een of andere reden was er niet één uitgever die met mijn verhaal aan de slag wilde gaan. Dat was best teleurstellend en het verbaasde mij ook wel. Vooral omdat ik van veel mensen, en niet slechts van familie en vrienden, erg positieve feedback op mijn manuscript had ontvangen.

Heb je bepaalde criteria gebruikt voor het selecteren van uitgevers?

RH: zie vorige vraag.
JS: Ik ben begonnen met het benaderen van enkele grotere uitgevers. Ik sta zelf voor groep 7 van de basisschool, en in onze leeskast staan behoorlijk wat boeken van Ploegsma, Kluitman, Lemniscaat, de Fontein etc. Het leek mij dus ook niet meer dan logisch om eerst deze uitgevers aan te schrijven. Later in het proces ben ik gaan zoeken tussen de wat kleinere en onbekendere uitgeverijen. Ik heb toen echt goed gekeken bij wie van hen mijn boek het beste zou passen. Uiteindelijk begon ik steeds meer en meer te geloven dat het voor een beginnende en onbekende schrijver als mijzelf onmogelijk is om ertussen te komen. Dat elke deur naar publicatie voor mij gesloten zou blijven. Ik ben toen van het idee afgestapt om mijn boek via een traditionele uitgever uit te geven en al snel kwam ik op de website van Boekscout terecht. Een P.O.D. (Print on Demand)-uitgever, die een flink percentage van de aangeboden manuscripten ook echt uitgeeft. Een stuk laagdrempeliger dus!

Hoe heb de uitgever(s) benaderd?

RH: Bij het inleveren van een manuscript is het belangrijk om goed te letten op hoe elke uitgever je manuscript wil ontvangen. Ik heb mijn manuscript soms per post naar een uitgeverij gestuurd, een andere keer per mail. Net wat de betreffende uitgeverij wenste. Altijd stopte ik er een synopsis bij, met daarin ook kort iets meer over mijzelf als schrijver. Daarna is het in spanning afwachten en dat kan soms lang duren. Geduld is een schone zaak!
JS: Ik heb altijd goed op de websites van de uitgevers gekeken. Daar staat meestal duidelijk beschreven hoe men een manuscript aanlevert wil hebben. De meeste heb ik per post een manuscript gestuurd, inclusief een synopsis en een begeleidende brief. Een enkele uitgever wilde het manuscript per mail krijgen.

Hoe vond je het contact met de uitgever? Hoe verliep dat? (denk aan persoonlijk op kantoor, via e-mail)

RH: Vier uitgevers die ik had benaderd, reageerden na een aantal weken of maanden met een mailtje dat ze geen interesse hadden in mijn manuscript. Maar Clavis Uitgeverij kwam na een paar weken met een ander bericht. Ze gaven aan mijn eerste twaalf verhalen over Egel en zijn dierenvrienden erg interessant te vinden en vroegen mij om er in totaal dertig te schrijven. Als dit zou lukken, dan hadden ze interesse om mijn verhalen uit te geven. Een geweldig moment dat ik mij nog goed kan herinneren! Het contact met Clavis loopt sindsdien voornamelijk via telefoon en mail. Ik ben twee keer bij hen op kantoor geweest: een keer in België om kennis te maken met mijn contactpersoon en een keer in Nederland om de marketing rondom 'Egel op ontdekking' te bespreken.
JS: Aan Boekscout heb ik mijn verhaal gemaild en al snel kreeg ik een ontvangstbevestiging. Weer anderhalve maand later werd ik persoonlijk gebeld met de boodschap dat Boekscout met mijn verhaal aan de slag wilde gaan. Het idee dat mijn leerlingen mijn boek zouden lezen, zou dus uit gaan komen!☺ Het uitgeefproces ging heel geleidelijk en het contact tussen mij en de uitgever verliep al die tijd heel vlot. Als ik een vraag had, dan had ik uiteilijk een dag later antwoord. Heel fijn. Omdat we midden in de coronapandemie zaten was er helaas geen kennismaking op hun kantoor, maar hebben we elkaar via een webinar leren kennen. Wat ik vooral erg attent vond, waren de kaarten die ik hand geschreven kaartjes om mij te feliciteren met de publicatie van de boeken.

Wat was de totale doorlooptijd van het insturen van je manuscript tot aan het ontvangen van je gedrukte exemplaren?

RH: In maart 2018 kwam de eerste reactie van Clavis op mijn twaalf verhalen. In januari 2020 liep ik vol trots en met een dikke glimlach boekwinkel Broese in Utrecht binnen, om vervolgens 'Egel op ontdekking' in de schappen te zien liggen. In totaal heeft het dus zo'n twee jaar geduurd. Dit komt mede doordat ik in de tussentijd nog achttien nieuwe verhalen over Egel en zijn dierenvrienden moest schrijven. Dat was iets wat ik zorgvuldig heb aangepakt. In deze fase heb ik veel gehad aan de manuscriptbeoordeling van Titia. Door haar kennis en ervaring kon ik mijn verhalen verder aanscherpen en nog levendiger maken. Daarnaast kost het uitgeven zelf ook veel tijd. Eerst moet het manuscript worden goedgekeurd. Dan ga je samen op zoek naar een geschikte illustrator die aan de slag gaat met jouw verhalen. Ook moeten alle teksten meerdere keren gecontroleerd worden. Dat gebeurt natuurlijk allemaal voordat het boek uiteindelijk naar de drukker gaat en in de winkels terecht komt.
JS: Bij Boekscout zat er tussen het opsturen van mijn manuscript en de uiteindelijke publicatie zo'n vier maanden.

Wat heeft de uitgever voor jou gedaan? (denk aan: redactie, promotie)

RH: Clavis heeft de kosten op zich genomen voor het ontwikkelen van het boek. Denk hierbij aan de redactie, illustraties, drukkosten en transportkosten. Ik heb daar zelf niets aan meebetaald. Daar staat natuurlijk wel tegenover dat je maar een klein percentage ontvangt per verkocht boek. Rijk word ik er dus zeker niet van. Daarnaast hebben ze het boek onder de aandacht gebracht van verschillende recensenten, boekwinkels en bibliotheken in Nederland en België. Daarmee hebben ze ervoor gezorgd dat 'Egel op ontdekking' op heel veel plaatsen in de verkoop kwam. Zonder hen was mij dat nooit gelukt.
JS: De uitgever heeft voor mij bovenal gedaan wat ik o zo graag wilde: mijn boek uitgeven. Bij mijn eerste boek heb ik zelf een eindredactie uit laten voeren. Dit was erg prijzig (een flinke 1000 euro) en bij het tweede boek heb ik een aantal taalkundige vrienden om hulp gevraagd bij de eindredactie. Wat promotie betreft: Boekscout ontwikkelt online materiaal dat ik zelf kan aanpassen, afdrukken en uitdelen. Het professioneel afdrukken van posters en flyers bleek echter erg prijzig, waardoor de promotie van mijn boek voor een groot deel op mijzelf neerkwam.

Wat heb je zelf gedaan tijdens en na het uitgeven van je boek?

RH: Rondom de uitgave van mijn boek heb ik de website www.rosaliehazeleger.nl opgezet. Hierop vind je onder andere meer informatie en een aantal kleurrijke illustraties uit het boek. Daarnaast heb ik onder de naam @rosaliehazeleger een Instagram-account aangemaakt waarop ik regelmatig een post plaats. Ik geef mijn volgers graag een kijkje achter de schermen, schrijftips, en neem ze een klein beetje mee in mijn leven. Op het moment dat mijn kinderboek in de winkels kwam te liggen, heb ik zelf een persbericht opgesteld en verstuurd naar een aantal Utrechtse journalisten. Daarnaast heb ik tijdens een van de Cultureel Zondagen een kinderactiviteit georganiseerd in de bibliotheek. Ik las de kinderen het verhaal 'Dat is pas kunst' voor uit mijn boek, waarna we samen aan de slag gingen met het maken van een kunstwerk.
JS: Ik heb vooral via social media (met name Facebook en Instagram) een hoop reclame gemaakt. Familie, vrienden, kennissen, collega's etc. werden door mij regelmatig op de hoogte gebracht over het verschijnen van mijn boek. Mijn blog is voor iedereen toegankelijk. Ook heb ik de lokale media benaderd. Zo ben ik met mijn boek in twee lokale kranten terechtgekomen, maar ook in BNdeStem. Daarnaast heb ik, na het verschijnen van beide boeken, een interview mogen geven bij de lokale televisie-omroep ZuidWest TV. Ik heb honderd middelbare scholen in het hele land een brief over mijn boek gestuurd, waarop ik twee reacties heb ontvangen. Één brief ter kennisgeving dat mijn brief was aangekomen en één brief uit Flevoland met de vraag of ik een lezing kon gaan schaffen. Ik had uiteraard op meer reacties gehoopt. Na het verschijnen van boek 2 heb ik enkele gastlessen mogen geven op de middelbare school.

Wat waren je verwachtingen over deze uitgever (als je die had)?

RH: Ik had niet eerder een boek uitgegeven. Daarom was alles binnen het uitgeefproces nieuw voor mij. Wat dat aangaat ging niet alleen Egel op avontuur, maar ikzelf ook. Persoonlijk ging mijn voorkeur sterk uit naar het uitgeven van mijn manuscript via een uitgeverij. Dit omdat ik hoopte en verwachtte dat zij een groot netwerk met zich mee zouden brengen en mijn boek op veel plekken onder de aandacht konden brengen. Bovendien verwachtte ik dat het boek mooi en professioneel zou worden vormgegeven. Dit is goed gelukt. Het is een prachtig, rijk geïllustreerd boek geworden!
JS: Ik wist op voorhand al dat het bij een P.O.D.-uitgever anders werkt dan bij een traditionele uitgever. Ik had al snel door dat er meer van mijzelf verwacht zou worden wat promotie e.d. betreft. Naast mijn fulltime baan voor de klas, heb ik twee jonge schatjes van kinderen, sport ik ook nog af en toe en heb ik uiteraard nog andere dingen die ik leuk vind om te doen. Het is voor mij heel lastig gebleken om tijd te vinden om mijn boek goed te kunnen promoten. Daarnaast kost het ook aardig wat als je dat echt goed aan wil pakken. 500 flyers en posters afdrukken kost bijvoorbeeld al meer dan 100 euro. Ik had op voorhand gehoopt een groter publiek te kunnen bereiken, maar dat publiek heeft zich vooral tot mijn eigen regio beperkt. Toch ben ik bovenal heel blij dat dankzij Boekscout mijn boek uiteindelijk op de markt terecht gekomen is.

Heb je tips en adviezen voor mensen die ook willen publiceren?

RH: Jazeker! Heb geduld en houd je einddoel voor ogen. Dat heeft mij elke keer opnieuw geholpen om kleine stapjes in de goede richting te zetten. Leg je hart en ziel in je verhalen en ga er helemaal voor. Het is lastig om binnen te komen bij een uitgeverij, maar zeker niet onmogelijk! Er zijn twee praktische tips die ik je wil meegeven: investeer in een manuscriptbeoordelaar en schaf het 'Handboek voor schrijvers' aan van Maaike Molhuysen. Rondom het schrijven en uitgeven komen er verschillende praktische vragen aan bod, die negen van de tien keer in dit boek worden beantwoord. Ik heb hier veel aan gehad tijdens mijn uitgeefproces. Heel veel succes!
JS: Laat je manuscript door zoveel mogelijk mensen lezen! Vooral ook door mensen die wat verder bij je vandaan staan. Het liefst totaal onbekenden. Laat eventueel een manuscriptbeoordeling doen. Op deze manier krijg je pas echt een eerlijk beeld over de kwaliteit van je manuscript. De manuscriptanalyse die ik destijds door Titia heb laten doen is heel waardevol voor mij is geweest. Doordat zij toen zo positief was, ben ik altijd in de kwaliteit van mijn werk blijven geloven. Anders was ik misschien na een aantal 'nee-brieven' afgehaakt en was mijn boek nooit verschenen. Dan had ik me er wellicht bij neergelegd dat het toch niet goed genoeg was geweest. Dat mijn werk dat wel is, bleek later gelukkig ook uit de acceptaties van NBD Biblion. Beide boeken liggen intussen door het hele land in de bieb en worden nu op nationaal niveau gelezen☺. Deel drie is in de maak, maar staat even op pauze. Ik ben op dit moment bezig met een jeugdboek over de ramp met MH17. De plannen en de opzet voor dat verhaal liggen al enige tijd klaar. Ik vond het tijd worden om nu eerst dat verhaal te vertellen Tot slot: blijf in jezelf geloven. Blijf brieven schrijven naar uitgevers! Het kan echt wel even duren voordat je een 'Ja' terugkrijgt.

Uitgeverijen: soorten en maten

Anno 2022 bestaan er uiteenlopende mogelijkheden voor publicatie. Daar zou je een boek over kunnen schrijven. Hierna gids ik je kort door het uitgeeflandschap:
Reguliere of traditionele uitgevers voor kinder- en jeugdboeken zoals Fontein, Leopold en Querido bestaan al tijden. Zoals Rosalie en Joost vertelden, lees je op de websites van dergelijke uitgevers hoe ze je manuscript willen ontvangen. Vervolgens wacht je 'rustig' af. Deze uitgevers ontvangen stapels manuscripten, dus het duurt een tijd voordat je hoort of ze iets in jouw werk zien. Zoals Joost schrijft, is het mogelijk dat ze het positief ontvangen, maar dat ze nét een boek met een soortgelijk onderwerp gaan uitgeven. Wat een pech! Wat ook roet is het eten gooide was Covid: hierdoor werd er meer geschreven maar veel minder gepubliceerd.
Mochten ze met je in zee gaan, dan duurt het nog een tijd voordat de redacteur, de vormgever, de drukker en de marketeer hun werk hebben gedaan.
Voordeel: de investeringen zijn voor de uitgeverij en deze regelt (bijna) alles voor je. Zo ook de aanvraag van een ISBN-nummer, de opslag bij het Centraal Boekhuis en het 'in de markt zetten' van je boek.
Nadeel: je hebt een lange adem nodig, én incasseringsvermogen: je moet tegen afwijzingen kunnen. De verdiensten zijn laag: denk aan 10% van de verkoopprijs per boek.
Regulier, met deels eigen investering:
Uitgeverijen zoals Elikser en Droomvallei willen in een aantal gevallen het financiële risico met je delen. Publicaties betalen zich namelijk lang niet altijd terug. Zeker bij debuten geven uitgevers vaak meer geld uit dan dat ze verdienen.
Voordeel: je wordt bij het uitgeefproces en de PR begeleid.
Nadeel: je hebt een startkapitaaltje nodig.
Eigen beheer en P.O.D.:
Bestelmijnboek, Boekscout en Pumbo onder andere bieden deze diensten aan. Joost vertelt hoe het uitgeven in eigen beheer eraan toe gaat.
Voordeel: de doorlooptijd is kort, je bent nauw bij het proces betrokken en mag veel ideeën zelf aandragen. Deze uitgevers bieden meestal redactie en vormgeving op jouw verzoek aan. De verdiensten per boek zijn veel hoger (maar deze moet je natuurlijk afzetten tegen je investering). De boeken worden per keer gedrukt, dus er komen geen onverkochte exemplaren bij het oud papier: een milieuvriendelijke optie.
Nadeel: Je hebt mogelijk een startkapitaaltje nodig en je moet zelf moeite doen om je boek onder de aandacht te brengen.
Zelf uitgeven
Hierbij regel je het héle proces zelf. Je kiest een redacteur, vormgever en drukker. Vervolgens verzorg je je eigen PR. Ook zorg je voor een ISBN-nummer en bepaal je of je je bij het Centraal Boekhuis wilt aansluiten.
Voordeel: je kunt je boek helemaal naar je eigen smaak laten illustreren en vormgeven. Ook kies je het papier, formaat van je boek en een drukkerij. Je bent baas over het hele proces! Je kunt je tot slot aansluiten bij de 'vrije uitgevers.'
Nadeel: je moet met verschillende partijen onderhandelen, goed kunnen plannen en organiseren. Een startkapitaaltje heb je natuurlijk ook nodig.

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}. • Als u geen e-mails meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden. • U kunt ook uw gegevens inzien en wijzigen. • Voor een goede ontvangst voegt u info@vaagstaalenverhaal.nl toe aan uw adresboek.

Laposta